

Oriental Journal of Education

LEGAL AND INSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF PUBLIC SECURITY IN UZBEKISTAN

Kudrat Abdukhatoevich Yuldashev
independent researcher
Uzbekistan State University of World Languages
Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: public safety, socio-political system, constitution, threat, Uzbekistan, reforms.

Received: 20.04.24
Accepted: 22.04.24
Published: 24.04.24

Abstract: The path of democratic development of Uzbekistan, the introduction of a free civil society and modern models of political governance is closely connected with socio-political stability and the security environment in society. In this regard, the Concept of Public Security of the Republic of Uzbekistan, developed in order to create safe conditions in all our regions, completely eliminate threats to peace and tranquility, and an action plan for the development of the public security system in 2022-2025 are being implemented. These topical issues are analyzed in a scientific article.

O‘ZBEKISTONDA JAMOAT XAVFSIZLIGINING HUQUQIY VA INSTITUSIONAL ASOSLARI

Kudrat Abduvaxatovich Yuldashev
mustaqil tadqiqotchi
O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Toshkent, O‘zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: jamoat xavfsizligi, ijtimoiy-siyosiy tizim, konstitutsiya, tahdid, O‘zbekiston, islohotlar.

Annotatsiya: O‘zbekistonning demokratik taraqqiyot yo‘li, erkin fuqarolik jamiyati va zamonaviy siyosiy boshqaruv modellarini joriy etish, avvalo, jamiyatda ijtimoiy-siyosiy barqarorlik va xavfsizlik muhiti bilan chambarchas bog‘liqdir. Bu borada barcha hududlarimizda xavfsiz sharoit yaratish, tinchlik va osoyishtalikka qarshi tahdidlarga to‘liq barham berish maqsadida ishlab chiqilgan O‘zbekiston Respublikasining jamoat xavfsizligi konsepsiyasi hamda 2022-2025 yillarda jamoat xavfsizligini ta‘minlash tizimini rivojlantirish chora-tadbirlar rejasi amalga oshirilmoqda. Ilmiy maqolada

ПРАВОВЫЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ОБЩЕСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ**Кудрат Абдухатович Юлдашев***независимый исследователь**Узбекский государственный университет мировых языков**Ташкент, Узбекистан***О СТАТЬЕ****Ключевые слова:** общественная безопасность, общественно-политическая система, конституция, угроза, Узбекистан, реформы.**Аннотация:** Путь демократического развития Узбекистана, внедрения свободного гражданского общества и современных моделей политического управления тесно связан с социально-политической стабильностью и средой безопасности в обществе. В связи с этим, Концепция общественной безопасности Республики Узбекистан, разработанная в целях создания безопасных условий во всех наших регионах, полного устранения угроз миру и спокойствию, и план мероприятий по развитию системы общественной безопасности в 2022-2025 годы реализуются. Эти актуальные вопросы анализируются в научной статье.**KIRISH**

Bugungi kunda dunyo siyosiy xaritasida yangi suveren demokratik davlat – O‘zbekiston Respublikasi o‘zining tashabbuskor siyosiy qadamlari va ijtimoiy-iqtisodiy islohotlari bilan alohida qiziqish uyg‘otmoqda. Mustaqil O‘zbekistonning Bosh Qomusi – Konstitusiyamizda butun jahon ahliga xalqimizning xohish-irodasi bayon qilinib, unda o‘zbek davlatchiligini zamonaviy ma’rifiy asoslarda qayta tiklash, tinch-totuv yashash va tinchlikni mustahkamlash, demokratiyani chuqurlashtirish, inson huquqlari va davlat suvereniteti g‘oyalariga sodiq qolish, adolatli huquqiy davlat barpo etish, fuqarolar osoyishtaligi hamda milliy hamjihatlikni ta’minlash kabi oliyjanob niyatlar e’lon qilindi[1]. Bir so‘z bilan aytganda, Konstitusiya yuqori yuridik tamoyilli hujjat sifatida mamlakatning qiyofasini, uning ijtimoiy-siyosiy va sotsial-iqtisodiy tuzumini, boshqaruvning demokratik asoslarini, jamiyat taraqqiyotining strategik yo‘nalishlarini, fuqarolar huquq va erkinliklari kafolatlatini, milliy-ma’naviy qadriyatlarimiz asoslarini mustahkamlab berdi.

ASOSIY QISM

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda milliy xavfsizlikning muhim komponenti hisoblangan jamoat xavfsizligi tizimini takomillashtirish bo‘yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar ushbu yo‘nalishda samarali siyosiy mexanizmlarini doimiy ravishda izlash haqida xulosa qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, mamlakatimizda jamoat xavfsizligi va uni ta’minlash borasida o‘ziga xos ilmiy va amaliy

tajribalar paydo bo'ldi. Bu borada 2021 yilda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini alohida ta'kidlash mumkin.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar doirasida aholining tinch va osoyishta hayotini ta'minlash hamda jamiyatimizda qonun ustuvorligi va jamoat xavfsizligi madaniyatini shakllantirishga alohida e'tibor berilmoqda. Binobarin, global doirada kuchayib borayotgan turli xavf-xatar va ixtiloflar, tinchlik va xavfsizlikka tahdidlar, turli epidemiya, tabiiy va texnogen ofatlar mas'ul davlat institutariga o'z faoliyatini *“barcha say-harakatlar inson qadri uchun”* degan ulug'vor g'oya asosida shakllantirish vazifasi va mas'uliyatini yuklamoqda. Shuningdek, jahonda yuz berayotgan jadal rivojlanish va integratsion jarayonlarga qaramasdan alohida davlatlar misolida milliy suverenitetini saqlash va uning jamoat xavfsizligini kompleks ta'minlash orqali fuqarolarning tinch va osoyishta hayot kechirishi uchun kompleks chora-tadbirlar ko'rish masalalari dolzarbligicha qolmoqda.

Jamoat xavfsizligini ta'minlashdagi faoliyatni tartibga soluvchi, normativ-huquqiy hujjatlarning ko'ppog'onali mutanosibligiga muvofiq qonunchilik tizimida O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi ustuvor ahamiyat kasb etadi. Zero, O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi davlatning bosh qomusi, asosiy qonuni sifatida umumiy qonunchilik, shu jumladan jamoat xavfsizligini ta'minlash yo'nalishidagi normativ xujjatlarning rivojlanishi, takomillashishi uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Konstitusiyamizning jamoat xavfsizligini ta'minlashdagi muhim ahamiyati haqida to'xtalar ekanmiz, uning ko'plab moddalarida har bir shaxsning daxlsizligi, mamlakatimiz chegara va hududlarining daxlsizligi, konstitusiyaviy tuzumning himoya qilinishi hamda Qurolli Kuchlarning aholining tinch hayoti va xavfsizligi hamda mudofaa salohiyatiga ko'maklashish bilan bog'liq normalar belgilab qo'yilganini alohida ta'kidlash lozim. Konstitusiyadagi real tashqi xavf, ommaviy tartibsizliklar, yirik halokat, tabiiy ofat va epidemiyalar bilan bog'liq favqulodda vaziyat yuzaga kelganda, davlat rahbarining qarori bilan mamlakatning butun hududi yoki ayrim joylarida favqulodda holat joriy etilishi konstitusiyaviy mustahkamlangan[2].

Jamoat xavfsizligini mustahkamlash sohasini siyosiy-huquqiy tartibga solishni o'zida jamlagan qonun hujjatlari qatorida konstitusiyaviy prinsiplar alohida ustuvor o'rin va ahamiyat kasb etib, quyidagilarda namoyon bo'ladi:

*Birinchi*dan, Konstitusiyaning Asosiy qonun sifatida normativ-huquqiy hujjatlar tizimidagi ustuvor o'rin egallashi, avvalambor, Konstitusiyamizning o'zida, xususan, uning 15-moddasidagi O'zbekiston Respublikasida O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi va qonunlarining ustunligi so'zsiz tan olinishi hamda 16-moddasi ikkinchi qismidagi qonunlar va boshqa normativ-huquqiy hujjatlari O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi asosida va uni ijro etish yuzasidan qabul qilina to'g'risidagi qoida mazmunidan kelib chiqiladi.

Ikkinchidan, butun huquq tizimi va qonunchilik asoslari, shu jumladan harbiy qonun hujjatlari shakllanishida ham O‘zbekiston Konstitusiyasi muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

Uchinchidan, umumiy tizimlashtirish, shu jumladan, kodifikatsiya qilish natijasida yangi qonun hujjati yaratilishi nazarda tutiladigan bo‘lsa, u konstitusiyaviy tamoyillarni kafolatlashga qaratilgan normalarni mujassam etishi lozim bo‘ladi. Ya‘ni, “huquq ijodkorligi faoliyati Konstitusiyani amalga oshirishning huquqiy vositasi”[3] hisoblanadi.

To‘rtinchidan, jamiyatning taraqqiyot vektoridan kilib chiqib, turli zamonaviy ijtimoiy-siyosiy tendensiyalar ham paydo bo‘ladi va bu esa o‘z navbatida Konstitusiya va qonunchilikni yanada takomillashtirishni talab etadi. Aynan 2023 yilning 30 aprel kuni umumxalq ovozi – referendum bilan qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitusiyasi fikrimizning dalilidir. Ushbu siyosiy islohotlarda tom ma‘noda Bosh qomusimizga xalqimiz tashabbusi va takliflari bilan juda katta o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritildi.

Bugungi kunda mamlakatimizda olib borilayotgan keng ko‘lamli islohotlar, yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitusiyasining 1-moddasida mustahkamlab qo‘yilgan **“O‘zbekiston – ijtimoiy davlat”** degan huquqiy-g‘oyaviy tamoyil taraqqiyotimiz uchun muhim tarixiy qadam bo‘ldi, deyish mumkin. Bu borada ijtimoiy davlat har bir inson uchun munosib yashash sharoitlari yaratib beradi, hech kim e‘tibordan chetda qolmaydi, o‘z muammolari bilan yolg‘iz tashlab qo‘yilmaydi. Shu bois bu yo‘nalishda aholini uy-joy bilan ta‘minlash, oilaning iqtisodiy va ma‘naviy asoslarini mustahkamlash, bolalarning manfaatlari va to‘laqonli rivojlanishi uchun barcha sharoitlarni yaratish, nogironligi bo‘lgan shaxslarni qo‘llab-quvvatlash, inson salomatligi va ekologiyani asrashga oid konseptual masalalar o‘z ifodasini topgan. Binobarin, Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyevning: *“bir so‘z bilan aytganda, davlatning erkaklar va ayollar, oilalar va bolalar, yoshlar va nuroniylar, nogironligi bor shaxslar, mamlakatda yoki uning tashqarisida bo‘lishidan qat‘i nazar, barcha insonlar haqida qayg‘urishi Konstitusiyada mustahkamlanishi zarur”*[4], deya ta‘kidlashi asosida inson va jamiyatni ijtimoiy xavfsizligini tahminlash davlatning ustuvor yo‘nalishi bo‘lishini anglash mumkin. Bu ham jamoat xavfsizligining asosiy jihatlaridan biridir.

Shuni alohida ta‘kidlash lozimki, jamoat xavfsizligini ta‘minlash bilan bog‘liq asoslardan biri Konstitusiyamizning O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining vakolatlari berilgan 109-moddasining 19-bandida aks etgan bo‘lib, unga ko‘ra, “alohida hollarda (real tashqi xavf, ommaviy tartibsizliklar, yirik halokat, tabiiy ofat, epidemiyalar) fuqarolarning xavfsizligini ta‘minlashni ko‘zlab, O‘zbekiston Respublikasining butun hududida yoki uning ayrim joylarida favqulodda holat joriy etadi va qabul qilgan qarorini uch kun ichida O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining palatalari tasdig‘iga kiritadi”[5]. Ya‘niki, ushbu konstitusiyaviy asos jamoat xavfsizligiga tahdid soluvchi favqulodda vaziyatlarda fuqarolarning hayoti, sog‘lig‘i, huquq, erkinlik va qonuniy manfaatlarini ta‘minlashda

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Konstitusiyasi doirasida o‘z vakolatlarini amalga oshirishiga xizmat qiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitusiyasida davlatning jamiyatda qonuniy tartibot va jamoat xavfsizligini ta‘minlash sohasidagi asosiy qoidalari mustahkamlab qo‘yilgan. Masalan, davlat chegarasi va hududining daxlsizligi (3-modda), fuqarolar o‘z ijtimoiy faolliklarini ...mitinglar, yig‘ilishlar va namoyishlar shaklida amalga oshirish huquqini ta‘minlash (38-modda), har bir shaxsning vakolatli davlat organiga murojaat qilishi hamda ularning murojaatlari qonunda belgilangan tartibda ko‘rib chiqilishi (40-modda), nsonning huquq va erkinliklarini ta‘minlash davlatning oliy maqsadi ekanligi (54-modda), mamlakatda konstitusiyaviy tuzumni himoya qilish (71-modda), Qoraqalpog‘iston Respublikasining suvereniteti O‘zbekiston Respublikasi tomonidan muhofaza etilishi (85-modda), davlat suverenitetini va hududiy yaxlitligini, aholining tinch hayoti va xavfsizligini himoya qilish maqsadida qurolli kuchlarning tuzilishi kabi normalar shular jumlasidandir.

Bizningcha, Konstitusiyasi moddalari va asosiy normalarining qisqacha tahlilidan ayonki, unda jamoat xavfsizligini ta‘minlashda inson, jamiyat va davlat xavfsizligini ta‘minlash bo‘yicha faoliyatining ustuvor yo‘nalishlarini belgilash, qonunchilik hujjatlarda yanada aniqlashtirish hamda huquqni qo‘llash sohasining barqaror rivojlanishiga imkon beradi, deya ta‘kidlash mumkin.

Bugungi kunda, yurtimizda jamoat xavfsizligini ta‘minlashni takomillashtirish bo‘yicha tizimli ishlar olib borilmoqda. Jumladan, jinoyatchilikning oldini olish va unga qarshi murosasiz kurashish, jamoat tartibini saqlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashishning mutlaqo yangi mexanizmlarini joriy etishga qaratilgan samarali chora-tadbirlar yo‘lga qo‘yilgan. Shu maqsadda “Xavfsiz shahar”, “Obod va xavfsiz mahalla”, “Xavfsiz hudud” kabi loyihalar ijrosiga katta e‘tibor qaratilmoqda[6].

Masalan, 2020 yilda 4 ming 500 dan ziyod mahallada birorta ham jinoyat sodir etilmagani mamlakatimizda jamoat xavfsizligini ta‘minlash va huquq-tartibot ishlari yaxshilanib borayotgani, fuqarolarda qonunlarga itoat shakllangani, aholi tinchligi va osoyishtaligiga jiddiy e‘tibor qaratilayotganidan dalolat beradi. Ammo ayrim mahallalarda jinoyatlar soni oshgani bu boradagi faoliyat samaradorligi yetarli emasligini ko‘rsatadi[7].

Bu borada 2021 yil 29 noyabrda davlatimiz rahbarining “O‘zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni qabul qilinishi jamoat xavfsizligini ta‘minlash sohasida yangi istiqbollarni ochib berdi, deyishimiz mumkin.

Farmonda O‘zbekiston Respublikasida jamoat xavfsizligi konsepsiyasi, 2022–2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasida jamoat xavfsizligini ta‘minlash tizimini rivojlantirish strategiyasi, ushbu strategiya bo‘yicha “yo‘l xaritasi”ni ishlab chiqish, Vazirlar Mahkamasi tomonidan 2023 yildan boshlab har yili manzilli chora-tadbirlar dasturini tasdiqlash tadbirlari belgilangani alohida diqqatga

sazovor. Shuningdek, ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqish vakolatining Milliy gvardiyaga berilishi, tumanlararo patrul-post xizmati bo'linmalarini tashkil etish, mahallalarda profilaktika inspektorlari zimmasiga yuklatilgan vazifalarning maqbullashtirilishi, ushbu tizimda fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish tizimi – mahallalarning rolini oshirish borasidagi ko'plab vazifalar jamoat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda[8].

Ushbu konsepsiyaning asosiy maqsadi aholi tinchligi va osoyishtaligini ta'minlash, fuqarolarda qonunga itoatkorlik va jamoat xavfsizligi madaniyatini shakllantirish, “Xalq manfaatlariga xizmat qilish” tamoyilini amalga oshirish hisoblanadi. Bu maqsadga erishish jamoat xavfsizligini ta'minlashning yaxlit tizimini ishlab chiqish, huquqbuzarliklarning oldini olish, sodir etilgan jinoyatlarni ochish va tergov qilish, huquqni muhofaza qiluvchi organlar bo'linmalarining kasbiy tayyorgarligini yuksaltirish asosida amalga oshiriladi.

Bu boradagi amaliy ishlarning ko'zgusi sifatida 2021 yil 12 fevral kuni davlat rahbari raisligida bo'lib o'tgan jinoyatchilikning oldini olish va unga qarshi kurashish masalasida Ichki ishlar vazirligi hay'atining kengaytirilgan yig'ilishini alohida ta'kidlash mumkin. Ushbu yig'ilishda kriminogen vaziyati og'ir bo'lgan mahallalarda jinoyatchilik sabablarini ilmiy diagnoz qilish asosida aniqlash hamda sektor rahbarlari, mahalla raislari va profilaktika inspektorlari uchun “fuqarobay” ishlash metodikasini yaratish kabi amaliy vazifalar belgilab berildi. Shuning bilan birga, huquq-tartibot idoralari, xususan, ichki ishlar organlari hali xalqchil tuzilmaga, fuqarolarning chinakam himoyachisiga aylanmaganiga tanqidiy tahlil asosida ko'rib chiqildi. Jinoyatchilikka qarshi kurashish, jamoat xavfsizligini ta'minlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi va umuman jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish yo'nalishidagi ishlarni yanada kuchaytirish lozimligi e'tirof etildi. Bu tizimga ijtimoiy sherik tamoyili asosida nodavlat notijorat tashkilotlari va fuqarolik jamiyati institutlari hamda OAVlarini ham keng jalb etish vazifalari belgilandi.

Mamlakatimizda tinchlik va osoyishtalikni ta'minlash va jamoat xavfsizligi sohasidagi asoslarni mustahkamlash borasida 2018 yil 28 iyunda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining “Ekstremizmga qarshi kurashish to'g'risida”gi Qonuni alohida ahamiyatga ega. Unda milliy qonunchiligimizda ilk marotaba *ekstremistik faoliyat*ga huquqiy ta'rif berilib, uning tarkibiga, jumladan “jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga tahdid soluvchi materiallarni tayyorlash, saqlash, tarqatish yoki namoyish etishga doir faoliyat”[9], deya ta'rif berilgan.

Respublikamizda so'ngi yillarda ekstremizm va terrorizmga qarshi ma'rifiy yo'l bilan kurash olib borishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu yo'lda aholining huquqiy savodxonligini oshirish, ekstremistik oqimlar safiga adashib kirib qolgan, qo'li qonga botmagan va qilgan ishidan chin dildan pushaymon bo'lganlarga nisbatan kechirimlilik siyosatini olib borish, yosh avlodni turli buzg'unchi oqimlar safiga kirib qolishlarini oldini olish bo'yicha muntazam targ'ibot ishlarini olib borish dolzarb vazifalar etib belgilangan. O'z navbatida, mamlakatizmining ekstremizm va terrorizmga qarshi ma'rifiy

yo'l bilan kurash olib borayotgani ko'plab davlatlar va xalqaro tashkilotlar hamda mustaqil ekspertlar tomonidan yuqori baholanmoqda[10].

Yuqorida tahlilga tortilgan qonunchilik asoslarida belgilangan vazifalar fuqarolarning huquq va erkinliklariga so'zsiz rioya etilishini ta'minlash, ko'zlangan maqsadga erishish uchun yanada qulay sharoit yaratish, "Xavfsiz shahar", "Xavfsiz turizm", "Obod va xavfsiz mahalla" konsepsiyalarini amalga oshirish maqsadida zamonaviy texnika va texnologiyalar, jalb etilayotgan kuch va vositalarni boshqarishning axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan markazlashgan yangi tizimini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, huquq-tartibot organlarining jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash faoliyati, xususan, transport xavfsizligi, turizm xavfsizligi, ommaviy tadbirlar, favqulodda vaziyatlar sharoitida jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash va shu kabi boshqa dolzarb mavzularda ilmiy-tadqiqotlar o'tkazish, patrul-post, migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish, xavfsiz turizm, transport xavfsizligi faoliyati yo'nalishlari bo'yicha malakali mutaxassis kadrlar tayyorlashni takomillashtirishga zamin yaratmoqda.

Shuning bilan birga, normativ va institusional asoslarning mustahkamlanishi va belgilangan vazifalarning implementatsiyasi davlat obyektlari, o'ta muhim, toifalangan obyektlar, jismoniy va yuridik shaxslarning mol-mulkini qo'riqlash, jamoat tartibini saqlash, jumladan, ommaviy tadbirlar, mitinglar, yig'ilishlar, namoyishlar o'tkazilayotganda hamda fuqarolar gavjum bo'ladigan joylarda jamoat tartibini saqlashga yordam beradi. Qo'riqlanadigan shaxslarning xavfsizligini ta'minlash, chet davlatlarning rasmiy vakillarini, oliy darajadagi xorijiy delegatsiyalarni kutib olish va kuzatib qo'yish, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti ishtirokidagi tantanali tadbirlarda rasmiy marosimlarni o'tkazish, huquqbuzarliklarning oldini olish, ularni aniqlash va ularga chek qo'yish kabi vazifalarni hal etishga ko'mak beradi.

Shuni alohida ta'kidlash lozimki, jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlashning mustahkam, zamon talablariga moslashuvchan bo'lgan samarali mexanizmini yaratish, o'z navbatida, mazkur faoliyatning nazariy asoslari tahlil etilishini taqozo qiladi. Shu ma'noda, turli ixtisoslashgan ta'lim muassasalarida Jamoat xavfsizligi asoslari fanining kiritilishi bu yo'nalishda sifatli kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa sifatida, O'zbekiston Respublikasida jamoat xavfsizligini ta'minlash va yanada takomillashtirish mamlakatda tinchlik va osayishtalik, jamiyatning ijtimoiy tartibi va xavfsizligini mustahkamlash, huquqbuzarliklarni oldini olish va jinoyatchilikka qarshi kurash samaradorligini takomillashtirish, Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonida tinchlik-xotirjamlik, xavfsizlikni ta'minlash, millatlararo totuvlik va ijtimoiy adolatni yo'lga qo'yish, bag'rikenglik, yurtimizda adolatli huquqiy-demokratik davlat va erkin fuqarolik jamiyatini barpo etishda muhim amaliy ahamiyat kasb etadi.

Tinchlik buyuk ne'mat, inson hayotining birlamchi sharti hisoblanadi. Chunki, osuda hayot, yaratuvchanlik va farovonlik, umuman, barcha ezgu maqsadlarning ro'yobi, eng avvalo, shu ne'matga bog'liq. Shuning uchun ham qadimdan barcha xalqlar tinchlikni asrash uchun moli-yu-joni bilan kurashib kelganlar. Ammo voqelik tinchlikni ko'plab mamlakatlar uchun hali hanuz orzu bo'lib qolayotganini ko'rsatmoqda. Hozirda mamlakatlar tinchligiga raxna soluvchi omillar turlicha, davlatlar o'rtasidagi nizoli vaziyatlar, fuqarolik urushlari, milliy va etnik nizolar, tabiiy ofatlar... Lekin bu omillarning ichida bugungi kunda eng xatarli va har qanday davlat tinchligi va jamoat xavfsizligi uchun jiddiy xavf solishga qodir bo'lgani noan'anaviy tahdid va xavflarni anglab yetishimiz, ularga qarshi birdamlikda kurash olib borishimiz darkor.

Jamoat xavfsizligini ta'minlash siyosati samaradorligini baholashning uchta yo'nalish bo'yicha alohida mezonlari aniqlandi: siyosiy-huquqiy (hokimiyatga ishonch), ijtimoiy (farovonlik darajasi) va madaniy-ma'naviy (fuqarolik birlashmalari). Mezonlarning har biri mavjud indeks baholari bilan ifodalangan, unga kiritilgan ko'rsatkichlar uchun integral sifatida ajratilgan. Masalan, "hokimiyatga ishonch" mezoni quyidagilarni o'z ichiga oladi: jinoyatchilik darajasi, migratsiya ko'lami, davlat maqsadli dasturlarni amalga oshirish darajasi, fuqarolarning norozilik kayfiyati darajasi. "Farovonlik" mezoni insonlarning umr ko'rish davomiyligi, ta'limning qulayligi va sifati, aholi daromadlari, ishsizlik darajasi kabi ko'rsatkichlarga asoslanadi. "Fuqarolik birlashmalari" mezoni esa: keng jamoatchilik uchun madaniy qadriyatlardan foydalanish imkoniyati, turli vazirlik va idoralar tomonidan millatlararo va konfessiyalararo muloqotni ta'minlash doirasida rejalashtirilgan va amalga oshirilayotgan tadbirlar soni, jamiyatda vatanparvarlik g'oyasiga bo'lgan talab, insonlarni fuqarolik jamiyati institutlari faoliyatiga jalb etish omillariga tayanadi. Mezonlarning har biri bo'yicha indeks jamlanmalari O'zbekistonda jamoat xavfsizligini ta'minlash siyosatining hozirgi holatini ifodalovchi metodologiyani ishlab chiqishda qo'llash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Конституция ва қонун устуворлиги – ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятининг энг муҳим мезони /Муаллифлар жамоаси/ Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси. 2019. -Б. 23-24.
2. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси // <https://constitution.uz/uz/clause/index>
3. Янги Ўзбекистонда конституционализмни мустақкамлаш масалалари: миллий ва хорижий тажриба. /Халқаро илмий конференция материаллари тўплами/ ТДЮУ., 2020. -Б.75.
4. Мирзиёев Ш.М. Конституциявий ислохотларимизнинг бош мақсади – инсон қадри, халқ манфаатини амалда таъминлашдир. // https://uza.uz/uz/posts/konstituciya-viy-islohotlarimizning-bosh-maqsadi-inson-qadri-xalq-manfaatini-amalda-taminlashdir_383081
5. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси // <https://constitution.uz/uz/clause/index>

6. Ички ишлар органларини халқ манфаатларига хизмат қиладиган ижтимоий тузилмага айлантирилади // <https://yuz.uz/news/ichki-ishlar-organlarini-xalq-manfaatlariga-xizmat-qiladigan-ijtimoiy-tuzilmaga-aylantiriladi>

7. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Жамоатчилик ва оммавий ахборот воситалари билан алоқалар бошқармаси // <https://iiv.uz/oz/pages/o-press-sluzhbe>

8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони, 29.11.2021 йилдаги ПФ-27-сон // <https://lex.uz/uz/docs/5749291>

9. Ўзбекистон Республикасининг “Экстремизмга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуни / Ўзбекистон Республикасининг Қонуни, 30.07.2018 йилдаги ЎРҚ-489-сон / Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 31.07.2018 й., 03/18/489/1593-сон

10. Махсудов Д. Экстремизм ва терроризмга қарши кураш борасида қабул қилинган халқаро ҳужжатларнинг аҳамияти. Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари кўмитаси тавсиялари. -Т., 2020. -Б. 3.